

DE TIJD

00:00 - 06 april 2013 door *Dries Bervoet En Piet Depuydt*

De oorlog van de diplomatie

De federale regering en de gewesten bekvechten over de stuurknuppel van de economische diplomatie. Een machtsstrijd waar onze diplomaten en bedrijven de dupe van dreigen te worden.

Een missie zoals er elk jaar tientallen plaatsvinden. Dat had het bezoek van minister van Buitenlandse Zaken Didier Reynders (MR) aan Brazilië deze week kunnen zijn. Niet dus. Tijdens zijn bezoek stelde Reynders in Brazilië acht lokale zakenlui aan als eerste federale economische adviseurs. En daar stopt het niet. Reynders wil wereldwijd een netwerk van federale adviseurs uitbouwen. Tot grote woede van de gewesten. Zij zijn sinds 1993 bevoegd voor buitenlandse handel en vinden dat Reynders met zijn plannen hun territorium schendt.

Vlaams minister-president Kris Peeters (CD&V) was zelfs zo verbolgen dat hij klacht indiende bij de Raad van State om de beslissing van Reynders over de economische adviseurs aan te vechten. Hij kreeg daarbij de steun van Brussel en Wallonië. De entourage van Reynders houdt intussen vol dat het niet de bedoeling is in het vaarwater te komen van de gewestelijke handelsattachés die bevoegd zijn voor buitenlandse handel.

Het gekissebis is zeker een persoonlijke kwestie. Het is niet de eerste keer dat Reynders en Peeters met elkaar botsen. Enkele tweets die Reynders vanuit Brazilië verstuurde, spraken op dat vlak boekdelen. 'Haven Antwerpen gaat nauwer samenwerken met Braziliaanse havens', en 'Première mission, politique ét économique, au Brésil.' Alsof hij Peeters nog wat extra wilde provoceren.

Maar het geruzie is meer dan een clash van ego's. Onder de oppervlakte sluimert een dieperliggend conflict. De stennis wijst op een groeiend spanningsveld tussen het Belgische corps diplomatique en de rijzende aspiraties van hun regionale collega's.

Trendbreuk

De plannen van Reynders bevatten op het eerste gezicht nochtans weinig wereldschokkends. De aanstelling van economische adviseurs is niet nieuw. De ambassades deden vroeger ook een beroep op zakenlui met een uitstekende kennis van de economische situatie op het terrein. Tot de federale regering na de overheveling van buitenlandse handel naar de gewesten besloot geen nieuwe adviseurs meer aan te stellen.

Dat Reynders meer wil inzetten op economische diplomatie is evenmin een trendbreuk. Het was Karel De Gucht, minister van Buitenlandse Zaken tussen 2004 en 2009, die van economische diplomatie weer een topprioriteit maakte. Zijn opvolgers Yves Leterme en Steven Vanackere waren minder uitgesproken, maar uiteindelijk zetten zij het beleid van De Gucht gewoon voort.

En toch lopen de spanningen op. Dat heeft volgens gewezen federaal en Vlaams diplomaat Hans De Belder te maken met een sluipende recuperatie van bevoegdheden door de Belgische diplomatie. 'Die legde zich aanvankelijk neer bij de regionalisering van de buitenlandse handel en zou zich meer gaan toeleggen op politieke taken. Maar ook die functie raakte meer en meer uitgehold, door nieuwe fases in de staatshervorming en door de

toenemende overdracht van bevoegdheden aan het Europese niveau. Daarop herontdekte buitenlandse zaken het belang van economische diplomatie', klinkt het.

Rode draad

'De verdediging van de overzeese economische belangen loopt als een rode draad door de geschiedenis van het Belgische buitenlandbeleid', zegt Rik Coolsaet, hoogleraar internationale politiek aan de UGent. 'Maar vandaag zit de Belgische diplomatie steeds meer geprangd tussen de groeiende invloed van de regio's en die van Europa, dat met EDEO sinds vorig jaar over een eigen diplomatieke dienst beschikt. Buitenlandse zaken beleeft niets anders dan een existentiële crisis. De heroriëntatie die onder De Gucht begon, moet je in die context zien.'

De politieke clash is volgens ingewijden ook een gevolg van een te vage invulling van de bevoegdheden. De gewesten zien buitenlandse handel als hun exclusieve bevoegdheid. In hun ogen kan de federale regering de regionale bevoegdheden in economische diplomatie enkel ondersteunen. In Belgische diplomatieke kringen is er een andere lezing van de feiten. 'Het is een kwestie van interpretatie', zegt ex-topdiplomaat Jan Grauls. 'Het verdedigen van handelsbelangen en het aantrekken van investeringen is inderdaad een regionale bevoegdheid. Maar economische diplomatie gaat ook over het promoten van het fiscale en investeringsklimaat in ons land. En dat is nog altijd federale materie', zegt Grauls 'Ook alles wat met invoerrechten en douanetarieven te maken heeft, is federaal. Bovendien is het nog altijd de federale regering die vertegenwoordigers stuurt naar de Wereldhandelsorganisatie (WHO) in Genève. In haar breedste vorm is economische diplomatie een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de federale regering en de gewesten.'

De federale regering onderhandelt met de gewesten over een nieuwe gedragscode die de taakverdeling tussen de federale en Vlaamse diplomaten moet vastleggen. Minister-president Peeters wil nog voor de zomer concrete resultaten.

Terwijl Reynders ruziet met Peeters en de andere gewesten, maken de diplomaten op het terrein er het beste van. 'De samenwerking verloopt al bij al vlot', klinkt het bij verschillende ambassadeurs. Die spreken over een duidelijke rolverdeling. 'De Belgische diplomaten werken op macroniveau. Wij verzamelen economische informatie en spreken ons netwerk aan om contacten te leggen op het hoogste niveau. Daarnaast organiseren we op gezette tijden businessmeetings op de ambassade, waarop de regionale vertegenwoordigers aanwezig zijn. De contacten op bedrijfsniveau laten we volledig over aan de regionale vertegenwoordigers. We zitten ook elke dag samen met de regionale handelsattachés om informatie uit te wisselen en de velen gelijk te stemmen.'

Wanklanken

Toch zijn hier en daar wanklanken te horen. De goede werking hangt vaak af van persoonlijke relaties op de ambassades. Als een ambassadeur niet door één deur met een regionale handelsattaché kan, loopt het snel fout. Ondernemers getuigden in De Tijd over gênant geruzie tussen federale en Vlaamse diplomaten tijdens ontmoetingen met zakenpartners. Een andere klacht was dat regionale vertegenwoordigers zonder enig overleg op potentiële investeerders afstappen. 'Het loopt op sommige posten inderdaad behoorlijk verkeerd, maar dat is zeker niet de regel', klinkt het op de ambassades.

Samenwerken en elkaar aanvullen waar nodig. Dat is ook het model dat de meeste diplomaten op het terrein voorstaan. 'In Europa hebben federale diplomaten weinig toegevoegde waarde in economische diplomatie. Maar hoe verder van Brussel, hoe nuttiger we worden', zegt een ambassadeur. 'In Azië, Afrika en Latijns-Amerika moeten federale diplomaten zich wel met handel bezig houden. Gewestelijke vertegenwoordigers krijgen in landen buiten de EU nauwelijks toegang tot de hoogste machtskenakels. Zeker als het gaat om landen die centraal geleid worden en waar de economie door de overheid wordt aangestuurd. Denk bijvoorbeeld aan China. Daar gaan de deuren alleen open voor een ambassadeur van het koninkrijk België. De regionale attachés weten dat maar al te

goed.'

Provocaties

Achter de schermen klinkt het dat de demarche van Reynders de onderhandelingen over een nieuw samenwerkingsakkoord dreigt te vertragen. 'Door zijn onhandige initiatieven en uitspraken, wellicht onder druk van zijn liberale Franstalige achterban, heeft hij de zaak nodeloos op de spits gedreven. Zijn provocaties maken een sereen onderhandelingsklimaat bijna onmogelijk.' Maar ook Peeters gaat niet vrijuit. 'Ik begrijp niet wat hij doet', klinkt het bij een gewezen diplomaat. 'Externe economische adviseurs zijn een belangrijk middel om ons te informeren over de macro-economische situatie in een land. Dat is en blijft een kerntaak van de federale diplomatie, wat Vlaanderen daar ook over beweert. Peeters weet dat goed genoeg. Maar ja, in het huidige politieke klimaat in Vlaanderen kan je niet hard genoeg op het federale niveau schieten, zeker?'

Het buitenlandbeleid blijft de inzet van een binnenlandse politieke strijd. 'In België hebben we de gewoonte om alles vanuit onze communautaire institutionele bril te bekijken. Terwijl een modern buitenlands handelsbeleid vraagt om pragmatisme, soepelheid en begrip. Dat is ook wat onze bedrijven in de eerste plaats vragen', zegt Jan Grauls.

Die bedrijven zijn actief op een wereldmarkt die steeds concurrentiëler wordt. En de crisis maakt het gevecht om marktaandeel alleen maar heviger. 'Tegen die achtergrond hebben onze buurlanden hun diplomatieke diensten de voorbije jaren uitgebouwd tot economische vechtmachines', zegt Rik Coolsaet. Elke poging om de Belgische diplomatie aan te passen aan die nieuwe realiteit botst op de muren van het Belgische federale model. Daar dreigen onze diplomaten en bedrijven de dupe van te worden. Dat is het grote drama van ons buitenlandbeleid. De nieuwe Europese diplomatie zal écht niet de belangen van Belgische bedrijven in China verdedigen.'

Copyright © De Tijd